

Iki gegužės 31 d. Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekos I a. erdvėse eksponuojama Trakų istorijos muziejaus organizuoto VIII tarptautinio ekslibrisų konkurso paroda „Trakų diplomatijos tiltai: vizitai, ambasados, atsiminimai“.

Viduramžių diplomatinis bendravimas nuo šiuolaikinio skyrėsi tuo, kad buvo ne tęstinis, o fragmentiškas. Fiksuota delegacijų sistema ir nuolat reziduojantys ambasadoriai – pagrindiniai šiuolaikinės diplomatijos elementai – atsirado tik XV a. pab., kai daugelis Italijos miestų-valstybių įkūrė pirmąsias užsienio atstovybes. Toje epochoje ryškėjo miestų, piliečių, monarchų ir valstybių diplomatija. Tiek dabar, tiek anksčiau valstybė nepripažįstama kaip pagrindinė diplomatijos veikėja – diplomatiją vykdo žmonės, o ne beveidžiai metonimai. Sprendimus aukščiausiose valdymo institucijose galiausiai priima konkrečios asmenybės, veikiančios tam tikrame politiniame ir kultūriniame kontekste.

Viduramžiais monarchai visgi turėjo didžiąją politinės valdžios dalį, o diplomatija buvo labai svarbi keičiant Europos politinį ir socialinį kraštovaizdį. Naudotos įvairios diplomatinės technikos, tokios kaip keitimasis pasiuntiniais, derybos dėl sutarčių ir santuokos ryšiai. Kitas skiriamasis bruožas buvo antspaudai ir herbai diplomatiniams dokumentams tikrinti ir monarcho valdžiai žymėti.

Vienas pagrindinių viduramžių diplomatijos bruožų buvo didžiulis veikėjų spektras, panašus į įvairius nevalstybinius veikėjus, kurie ir šiuo metu užsiima diplomatiniais santykiais.

Valdovai, riteriai ir patricijai, misionieriai, piligrimai ir nuncijai, diplomatai, raštininkai ir amatininkai, intelektualai ir mokslininkai, pirkliai, vienuoliai ir kariūnai, menininkai, muzikantai ar politikai, keliaujantys tranzitu ir susipažinti su pačia Lietuva. Visi, kas paliko įspaudų mūsų istorijoje ir parsivežė išpūdžių, fiksavo duomenis dienoraščiuose, korespondencijoje, kelionių donatorių ataskaitose, rašė pirmuosius kelionių vadovų prototipus, atsiminimus ar memuarus, kūrė visos šalies ir Trakų miesto pasaulinį įvaizdį. Kartografų, dailininkų įamžinti atvaizdai, vėliau – fotografijos ir filmuota medžiaga yra išsamūs, nuoseklūs ir veik neabejotino turinio šaltiniai.

Jau po Vytauto mirties, 1483 m., Trakuose lankėsi Vokiečių ordino didysis magistras Martynas Vethauzenas. 1487 m. Venecijos patricijus, pasiuntinys ir diplomatas Ambrozijus Kontarinis (Ambrogio Contarini, 1429–1499) paliko prisiminimų apie Trakus ir susitikimą su valdovu Kazimieru Jogailaičiu. Po Lietuvos ir Lenkijos sąjungos kiekvienai misijai vykdyti buvo siunčiami du pasiuntiniai, atstovaujantys kiekvienai iš karūnų ir turintys abiejų tautų sutikimą. Nuolatinių atstovybių nebuvo – didikai nepasitikėjo karaliais užsieniečiais ir baiminosi, kad nuolatinės užsienio reikalų žinios taptų svarbiu įrankiu jų rankose. Kita vertus, rimta kliūtis buvo ir finansai.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, nuo 1991 m. Trakus ir jo pilis aplankė gausybė įvairių šalių prezidentų, vyriausybių vadovų, aukščiausio rango pareigūnų, NATO aljanso vadovybės, Europos Komisijos, Europos Parlamento delegacijų, ministrų.

Vien 2024 m. Trakų istorijos muziejų aplankė beveik 300 000 svečių. Daugelis palieka

įrašus svečių knygose, elektroninėje erdvėje, fiksuoja nuotraukose, dalijasi socialiniuose tinkluose, rašo atsiminimus. Mieste vyksta Savicko dailės mokyklos tapybos plenerai, o tarptautinio ekslibrisų konkurso dalyvių darbai tampa ne tik meninėmis refleksijomis, bet ir meninės istoriografijos šaltiniu.

Kasmet išleidžiamas geriausių ekslibrisų katalogas, o keliaujanti paroda įgyvendina ir diplomatinę misiją – kaip spalvingas kelionių vadovas pristato patrauklų, įvairų, nenuobodų, svetingą miestą. Konkurso tarptautiškumas talkina rėsti vis naujus Trakų diplomatijos tiltus, o konkursantai tampa ambasadoriais, pasauliui Trakus pristatančius kaip unikalią, naujų atradimų, didingos istorinės praeities, dabartimi gyvenančią ir ateičiai įsipareigojančią vietą.

